

Češkoslovaški statistični urad navaja za leto 1960, da domača industrijska proizvodnja hitro napreduje. Zlasti težka industrija je dosegla velik napredek zaradi velikih količin dobrega črnega premoga in železove rude. Samo antracita so nakopali preko 26 milijonov, rjavega premoga 55 in lignita tri milijone ton. Produkcija jekla se je povzpela na 6,8 milijonov in litega železa na 4,7 milijonov ton. Nakopali so več kot tri milijone ton železove rude.

NAČRTI GOSPODARSTVA SZ

Načrt Sovjetske zveze predvideva (do leta 1965) močan porast industrijske proizvodnje. Lani je napredovala za 10 odstotkov, čeprav so skrajšali dnevni delovni čas na sedem oziroma na šest ur.

Izkop premoga naj bi povečali od sedanjih (leta 1960) 513 na 600 milijonov ton v letu 1965. Veliko večji bo porast proizvodnje nafte. Leta 1958 so načrpali 113, leta 1959 130 in leta 1960 pa 148 milijonov ton nafte, čez pet let pa jo nameravajo 230 milijonov ton. Produkcija električne energije se naj poveča na 500 milijard kilovatnih ur. To je napredek glede na leto 1960, ko je znašala 292 milijard kilovatnih ur. Surovega jekla bodo napravili okoli 90 milijonov ton. Leta 1960 so ga 65 in leta 1959 pa 59 milijonov ton.

Svetovna produkcija pšenice od leta do leta ne raste enakomerno, ker je nekje dobra letina, drugje pa izredno slaba. Če bi lahko agrikulturna tehnika zagotovila maksimalne donose, bi se proizvodnja bolj enakomerno večala. Predelov, kjer je letina dobra, je vedno več. Zato tudi ni upadanja svetovne proizvodnje. V lestvici producentov za leto 1960, so prve še vedno ZDA, ki so pridelale tega leta 372,360.000 ton pšenice. Produkcija od leta do leta precej koleba. Druga je Kanada s 128,600.000 tonami. Njena produkcija stalno narašča. Sledi Francija (107,000.000 ton), ki je imela leto dni prej večji pridelek. Razmere v Indiji se polagoma boljšajo (spomnimo se na razmejitve, ko so pšenična polja pripadla Pakistanu) in pridelek stalno narašča. Leta 1958 so pridelali 78 milijonov, leta 1959 98 milijonov in leta 1960 blizu 100 milijonov ton pšenice. Drugod, v Turčiji, Argentini, Italiji, pridelek močno koleba. V stalnem porastu je pridelek samo v Kanadi, Avstraliji in Zahodni Nemčiji, deloma še v Angliji, Indiji in Pakistanu. Svetovna produkcija pšenice leta 1960 znaša 1.178,960.000, leta 1959 pa 1.135,710.000 ton.

Stane Košnik

Književnost

LJUBLJANA IN NJENO TURISTIČNO ZALEDJJE

V izdaji in založbi TZS je letos izšel vodnik po Ljubljani in njeni okolici. Praktična mala žepna izdaja (160 strani) je skrbno in lepo opremljena z okusnimi in vsebinsko dobro izbranimi fotografijami, predvsem pa so nazorne ter estetsko in vsebinsko vredne vinjete izpod peresa slikarjev Doreta Klemenčiča-Maja in Dore Plestenjakove.

Knjiga je razdeljena v tri dele. Prvi, zgodovinski in kulturno-zgodovinski del pod naslovom Ogledi Ljubljane je napisal prof. Nace Šumi. V osmih skrbno obdelanih sestavkih je prikazan in raztolmačen zgodovinski in umetnostno-zgodovinski razvoj Ljubljane, vse kar bi utegnili zanimati turista in domačina s tega področja. Spoznavanju Ljubljane je še dodano poglavje Razgled po mestu, nekaj adresar organov državne uprave, političnih in sindikalnih organizacij, kulturnih ustanov, turističnih in gostinskih organizacij, podjetij in objektov ter športnih naprav.

Avtor ostalih dveh delov je Viktor Šoštarič. V drugem delu je opisal dele Gorenjske, Zasavja, Dolenjske, Zahodne Dolenjske in Notranjske, ki spadajo v ljubljanski okraj. Po večjih naseljih je nakazal v leksikografskem stilu položaj, osnovne pokrajinske, zgodovinske in družbene značilnosti, nato pa prometne zveze, razne zanimivosti, izlete, gostinstvo in informacijsko službo. Tretji del je namenjen avtomobilskemu turizmu. Navaja dvajset možnosti enodnevnih avtomobilskih izletov iz Ljubljane, priložene so tudi orientacijske skice,

Vodnik Ljubljana in njeno turistično zaledje je vsekakor nov, potreben doprinos naši turistični vodniški priročni literaturi. Geografa sicer moti v drugem in tretjem delu izključna deskripcija, ki bi se je pisec mogel izogniti vsaj pri najbolj značilnih pojavih in pokrajinskih potezah, kot jih lepo nakazuje Vatovec v uvodu. Morda bi bilo potrebno tudi Ljubljani dodeliti mesto v drugem splošnem delu in tako kot pri ostalih naseljih opozoriti na njene prirodne in družbene značilnosti, ki jih je vsekakor mnogo.

Delo Ljubljana in njeno turistično zaledje se drži okrajnih meja, čeprav slutimo, da vodijo glavne silnice tako izletniškega, enodnevnega kakor tudi stacionarnega turizma v ljubljansko zaledje, ki sega na severu ali zahodu daleč preko teh meja, medtem ko neprimerno bolj šibki tokovi turistov komaj dosežejo južne meje okraja. Geografi moremo v tem slutiti opozorilo, da je turistično-geografska rajonizacija Slovenije družbeno aktualen problem.

Knjigi je priložena še prometna karta širšega ljubljanskega zaledja, kjer so označeni tudi razni turistični objekti.

Če nekatere naše pripombe razumemo le kot sugestije, smo prepričani, da bo delo s pridom koristilo in je lep dar turistom, turističnim vodnikom in šolskim ekskurzijam.

M. Žagar

Dr. Anton Ramovš, ZEMLJA SKOZI MILIJONE LET, Knjižnica Priroda in ljudje, iz sveta kamenin. Izdala Mladinska knjiga, Ljubljana 1960. 161 strani, 28 skic in profilov, 90 fotografij.

Knjiga je namenjena čitatelju, ki si želi pridobiti osnovno znanje iz geologije in njenih pomožnih panog. Odlikuje jo lahko razumljiv jezik, ki preprosto razlaga tudi najbolj zapletene pojme in pojave. Kadar uporablja tujke, jim dosledno razlaga pomen in izvor besed. Od sorodnih poljudnih opisov se odlikuje po množici fotografij, ki ponazarjajo tekst s primeri iz naše domovine. Med njimi je največ takih, ki so geomorfološke narave.

Najnovejša Ramovševa knjiga bo nedvomno našla hvaležne čitatelje med mladinci, šolniki in vsemi, ki jih zanima zgradba zemlje in procesi, ki jo preoblikujejo.

ADLEŠIČI V BELI KRAJINI ob stoletnici zgraditve šole. Izdal odbor za proslavo stoletnice šole v Adlešičih. Ljubljana 1960. 64 strani, broširano.

Da bi prikazali kulturno-prosvetno življenje v Adlešičih, ob Kolpi razloženi belokranjski vasi, ki je prosvetno žarišče bližnje okolice, so Belokranjci izdali knjižico, iz katere izvemo marsikaj, kar zanima tudi geografa. Pri tem mislim zlasti na članke Jožeta Dularja, ki se pri zgogovinskem opisu ustavlja zlasti pri novejši dobi in posega tudi v širšo okolico, tu in tam v vsó Belo Krajino. Knjižico priporočamo zlasti geografom, ki nameravajo popeljati dijake na ekskurzijo v Adlešiče, kraj z bogato zgodovinsko in kulturno dediščino, in bližnje obkolpsko naselje Marindol, kjer stavbe, navade in še marsikaj drugega priča o uskoškem poreklu prebivalcev.

GEOGRAFSKI VESTNIK. Časopis za geografijo in sorodne vede. Melikov zbornik. XXXII, Ljubljana 1960. 304 strani. Broširano.

Vsebina: S. Ilešič, Ob sedemdesetletnici profesorja Antona Melika. D. Meze, Bibliografija prof. Antona Melika. F. Bernot, Spreminjanje temperature morja pri Kopru v odvisnosti od jakosti vetra. P. Blaznik, Odkod priimek Tavčar? S. Brodar, Periglacialni pojavi v sedimentih slovenskih jam. D. Furlan, Klimatska razmejitev Slovenije. I. Gams, O višinski meji naseljenosti, ozimine, gozda in snega v slovenskih gorah. R. Gradnik, Klimatske poteze Bleda. F. Habe, Ponor Slivje na Nikšičkem polju. S. Ilešič, H geografiji agrarne pokrajine na prekmurskem Goričkem. V. Klemenčič, Problemi gospodarsko-geografske klasifikacije slovenskih naselij. M. Kos, O nekaterih planinah v Bohinju in okoli Bleda. S. Kranjec, Geografija v slovenski srednji šoli v razdobju 1918—1958. C. Malovrh, Raziskovalna zasnova splošne ekonomske geografije. D. Meze, Nekaj o hribovskih kmetijah v Gornji Savinjski dolini. L. Olas, Trajne migracije iz Sebeborec (Prekmurje). S. Polajnar, Agrarnogeografske značilnosti Cerkljanskega hribovja. I. Rakovec, O migracijah pleistocenskih sesalcev južno od Alp. I. Rubić, Značenje previje Klisa za Split. R. Savnik, Hidrografsko zaledje Planinskega polja. A. Sore, Nova velika dela v Šaleški dolini. M. Sifrer — M. Žagar, Geografski učinki neurja med Konjicami in Krškim. I. Vrišer. Dose-ljevanje v Zagorje.

Pod rubriko Razgledi so uvrščeni prispevki o koroških geografskih imenih, o würmski poledenitvi v Celovški kotlini, o socialni „agrarni“ geografiji, o mednarodnem tednu geografije v Bruslju leta 1958, o mednarodni konferenci za metode proučevanja izrabe tal na Poljskem, o mednarodnem simpoziju za morfogenezo agrarne pokrajine, o kartografskem posvetovanju. Nadaljuje se diskusija o nastanku in ohranitvi snežišč in ledenikov v gorah. Sledita rubriki Književnost in Kronika.

Geografski vestnik, katerega glavni urednik je S. Ilešič, se naroča pri Državni založbi Slovenije, Ljubljana, Mestni trg.

GEOGRAFSKI ZBORNIK VI. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Institut za geografijo. Ljubljana 1961. 362 strani.

Vsebina: Danilo Furlan, Padavine v Sloveniji. Borut Belec, Morfologija Haloz. Ivan Gams, H geomorfologiji Bele Krajine. Ivan Gams, Snežišča v Julijskih Alpah. Milan Sifrer, Snežišča v Kamniških Alpah. Anton Melik, Vitrane, Zelenci in Bovško (Geomorfološke študije iz zah. Julijskih Alp). Anton Melik, Fluviatilni elementi v krasu.

(Geografi imajo pri nakupu Geografskega zbornika in drugih geografskih publikacijah SAZU, pri biblioteki Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana, Novi trg 3, 60% popusta.)

NAŠE JAME. Glasilo Društva za raziskovanje jam Slovenije. Štev. 1 in 2, Ljubljana 1959.

Doslej sta izšli dve številki, obe z zamudo. V prvi, ki obsega 40 strani, so med geografsko pomembnejši članki naslednji: I. Gams, O legi in nastanku najdaljših jam na Slovenskem. R. Savnik, Slovensko speleološko izrazoslovje. M. Marussig in F. Velkovrh, Gradišnica. F. Hribar, Najgloblja brezna v Jugoslaviji. R. Savnik, Izviri Vipave.

V drugi številki je omeniti: R. Gospodarič, O pretrtem apnencu in podzemeljskih prostorih. A. Hrovat, Kraško polje pri Zalni. F. Hribar in P. Habič, Jazben, F. Tamás, Pomembni uspehi madžarske speleologije.

„Naše jame“ se naročajo pri „Društvu za raziskovanje jam Slovenije“, Ljubljana, poštni predal 179. Celoletna naročnina 200 dinarjev.

PRIKAZI IN ŠTUDIJE. Zavod LR Slovenije za statistiko. Ljubljana.

Geografi pogosto potrebujemo statistične podatke, bodisi za diplomske naloge dijakov, za strokovne izpite, za samostojne študije itd. Žal so publikacije Statističnega zavoda LRS v javnosti slabo poznane in jih tudi geografi včasih prezremo pri strokovnem delu.

Serijska „Prikazi in študije“, v kateri pri tem zavodu mesečno izide na kakih 18 do 30 straneh po dve, tri študije, je za nas še pomembnejša, ker nove statistične podatke ne le nevede, ampak jih tudi teritorialno osvetli, včasih bolj, včasih manj geografsko.

V naslednjem je navedenih nekaj geografsko pomembnih študij v letniku VI, to je za leto 1960, in v letniku VII.

Letnik VI, štev. 4: ing. A. Vadnal, Volumen kmetijske proizvodnje 1959. B. Mlinar, Avtobusni linijski promet 1959. V. Zajšek-Virant, Varstvene vzgojne ustanove 1946—1959.

Številka 5: I. Korošec, Proizvodnja konzervne industrije 1955—1959.

Dr. Z. Sifrer, Znanje jezikov po srednjih šolah 1959/60. **Številka 9:** M. Berič, Selitve v slovenska obmorska mesta

Izola, Koper in Piran 1956—1960.

Številka 10: F. Lunder, Stalne statistične teritorialne enote.

Številka 11: B. Mlinar, Časovne oddaljenosti od Ljubljane v železniškem prometu 1960.

Številka 12: K. Berič, Razvoj obrti po osvoboditvi do leta 1959.

Letnik VII (1961), številka 1: N. Račič, Turistični promet 1949—1959.

Številka 2: M. Michler, Industrija motornih vozil v FLRJ do leta 1959.

Številka 4: B. Keršmanec, Usposabljanje mladine v šolah 1956/57 do 1959/60.

Prikaze in študije izdaja in tiska Zavod ljudske republike Slovenije za statistiko, Ljubljana, Vožarski pot 12, kjer se tudi naročijo.

KRONIKA. Časopis za slovensko krajevno zgodovino. Izdaja in zalaga Zgodovinsko društvo za Slovenijo, sekcija za krajevno zgodovino. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Mestni trg 27/II.

Poglejmo si geografsko pomembne prispevke v letnikih VIII, in v prvi številki letnika IX.

Letnik VIII (1960), številka 1: J. Gašperšič, O nekdanjem žebjarstvu na bivšem Kranjskem. B. Kovič, M. Pahor, O zgodovinskem in arhitektonskem razvoju Taftinjevega trga v Piranu. L. Mrzel, O židovskem trgu v Piranu.

Številka 2: M. Britovšek, Razkroj fevdalne strukture in prehod na individualizirano kmetijstvo na Kranjskem. R. Savnik, Iz zgodovine Postojnske jame.

Številka 3: M. Britovšek, Razkroj fevdalne agrarne strukture in prehod na individualizirano kmetijstvo na Kranjskem II. N. Sumi, Pregled baročne arhitekture v Sloveniji. J. Jenko, 90-letni jubilej gorenjske proge.

Letnik IX (1961), številka 1: J. Jenko, 90-letni jubilej gorenjske proge II. M. Mušič, Ferdo Seidl o svojem življenju in delu.

Dr. Rude Petrović, JUGOSLAVIJA. Prvi zvezek: FNR JUGOSLAVIJA KAO CJELINA. Drugi zvezek: NR HRVATSKA. Tretji zvezek: NR SRBIJA. Četrti zvezek: NR SLOVENIJA, NR BOSNA I HERCEGOVINA. Peti zvezek: NR MAKEDONIJA I CRNA GORA. Prosvjetna knjižica, V. kolo, Zagreb 1959 — 85, 106, 79, 78 in 67 strani. Broširano, mali format.

To je Jugoslavija v mali, žepni izdaji, namenjena, kot pravijo izdajatelji na ovitku, seminarskemu delu, ljudskim in delavskim univerzam, dopolnilnim dveletnim šolam za vaško mladino, kot priročnik osemletni šoli, vsem splošno-izobraževalnim tečajem in poedincem, ki si želijo povečati svoje znanje.

Znani jugoslovanski geograf Rude Petrović skuša v tem delu prikazati Jugoslavijo z vseh geografskih vidikov, vendar ekonomski prevladuje. V prvem zvezku, ki opisuje Jugoslavijo kot celoto, je treba pohvaliti številne kartice ekonomske vsebine. Pri prikazovanju ljudskih republik je težišče na opisu manjših geografskih enot. Avtorju se pozna, da ima rutino v opisovanju Jugoslavije in da jo tudi pozna. Po številnih napakah, ki smo jih našli v opisih Slovenije v srbohrvatski geografski literaturi, vzamemo s skepso v roke tudi Petrovićev opis naše domovine. Ko pa ga po prečitaniu odložimo, moramo priznati, da je poljudnoznanstveni opis uspel in da je brez večjih spodrseljavev.

Drago Paulić, PLITVIČKA JEZERA. Izdavačko Knjižarsko poduzeće Mladost. Zagreb 1960. 74 strani, mali format, broširano.

To je turistični opis Plitvičkih jezer, ki ima poleg standardnih turistično-gostinskih navedb še dosti geografskega gradiva in skic, kar pride izletniku toliko bolj prav, ker je poljudnoznanstvene literature o lehnjakovih slapovih na Korani tako malo.

I. Gams

Antonio Nunez Jimenez, Asi es mi pais (Geografija Kube za otroke). Havana 1930. Strani 171. Iz podnaslova in uvoda vidimo, da je knjiga namenjena mlademu bralcu. Seznajanja ga z vsemi glavnimi pridobitvami kubanske revolucije, z raznimi elementi pokrajine in ga uvaja v posamezne regije Kube. Ze splošen pregled knjige in številne ilustracije (barvane in nebarvane) povedo, da bo knjiga dobro služila tudi našemu šolniku.

Ze uvod v knjigo prinaša mnogo novega k načelnosti v geografiji. Pisec je mnenja, da je geografija nekaj, kar je treba realizirati na terenu. V naravi se dobe globoka in nepozabljiva spoznanja. Treba je opazovati fenomene v naravi. Vse preveč pa se — po drugi strani — učimo prirodnih pojavov, a premalo sprememb v družbi. Preveč govorimo o pozitivnih pojavih v družbi, a premalo o negativnih. Sploh prinaša knjiga mnogo revolucionarnega duha.

Po zanimivem uvodu sledi običajen fizično-regionalni popis otoka, ki ga podpirajo zelo nazorne karte in slike. Morda so še najbolj zanimive skice obale. V svoji knjigi je avtor — kapetan revolucionarne vojske — posebno podčrtal zgodovinsko vlogo svoje zemlje. Imperializem je bil njen stoletni nasprotnik. Kapital je pod senco bajonetov in dolarjev izrabljaj kubansko bogastvo in narod prepričeval, da so svobodni in neodvisni državljani. Tej demagogiji je naredila konec revolucija. Še danes se mora boriti s stariimi koncepcijami, da Kuba že po svoji teritorialni bližini pripada ZDA. Monopolisti so hoteli na vsak način razbiti čut po svobodi ali vsaj spraviti Kubance na konformistična tla. Vendar se ni kubanska armada niti za meter umaknila od svojih geografskih in revolucionarnih pozicij. Zato postaja zgled za mnoge latinsko-ameriške državljane. Avtor nas nato uvaja v razne fizično-geografske probleme in nam s krasnimi posnetki prikazuje delo in življenje kubanskega človeka.

Zadnje poglavje je posvečeno gospodarskim momentom (prirodnim rezervam, kmetijstvu in industriji), v katerih se zrcali revolucionarni proces. Kot je znano, opravlja agrarna reforma veliko delo: likvidacijo monokulturnega poljedelstva in čim večji razvoj mešanega kmetijstva. Latifundijska oblast je naredila Kubi veliko škode.

Nastajajo nove socialistične organizacije in ustanove, ki jih v glavnem vodi in razvija INRA (nacionalni institut za agrarno reformo). Nastajajo zelo številne kooperacije različnih dejavnosti.

Od industrij omenja naslednje: sladkorno, tobakno, mesno, industrijo ribjih konzerv, rudarsko, tekstilno in kemično. Za nadaljnji razvoj vseh teh skrbe razni instituti, ki delajo v tesni povezavi z drugimi socialističnimi državami. Tovarne so last naroda, kar daje Kubancem moralo za nadaljnjo borbo in obstoj.

P. Oblak